

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

№0207/211
Микола АФАНАСЬЄВ

Бюджетна система

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **07 «Управління та адміністрування»**
Спеціальність **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітні програми **Фінанси і кредит, Банківська справа**

Статус дисципліни **базова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Завідувач кафедри *фінансів*

Ірина ЖУРАВЛЬОВА

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри фінансів
Протокол № 2 від 04.09.2020 р.

Розробник:

Юшко Сергій Васильович, к.е.н., доц. кафедри фінансів

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

У сучасних умовах проблеми формування бюджету виходять на перший план як в економічному і соціальному, так і в політичному контексті. Тільки через оптимізацію складу та структури бюджетних доходів і видатків, раціоналізацію бюджетного процесу, забезпечення ефективної діяльності всіх органів законодавчої і виконавчої влади може бути досягнута основна мета бюджетної політики – стає зростання економіки, підвищення добробуту народу та забезпечення необхідного рівня соціальних гарантій. Ефективність та результативність бюджетного процесу значною мірою визначається також професійними якостями фахівців, що забезпечують реалізацію державної бюджетної політики. У зв'язку з цим питання ґрунтовної фахової підготовки майбутніх фахівців-фінансистів набуває особливої актуальності.

Навчальна дисципліна "Бюджетна система" є базовою навчальною дисципліною.

Вивчення дисципліни передбачає опанування таких питань, як: сутність та призначення бюджету, основи бюджетного устрою, зміст та складові бюджетної системи, склад доходів та видатків бюджетів усіх рівнів, засади побудови міжбюджетних відносин та здійснення бюджетного вирівнювання, видатки на економічну діяльність держави та науку, видатки на соціальний захист та соціальну сферу, оборону та управління, сутність та порядок обслуговування державного та гарантованого державою боргу.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців теоретичних знань щодо сутності функціонування бюджетної системи України, вивчення бюджетних відносин, характеру їх впливу на суспільство та опанування практичними розрахунковими методами бюджетного планування.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Політична економія	Фінанси підприємств
Макро- і мікроекономіка	Фінансовий ринок
Гроші та кредит	Виробнича практика
Фінансова математика	Комплексний тренінг
Статистика	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
1	2
Здатність до прийняття ефективних рішень у сфері бюджету шляхом упровадження кращих надбань світової та вітчизняної практики	Аналізувати та робити оцінювання вітчизняного й зарубіжного досвіду становлення і розвитку бюджету Працювати з нормативно-правовою базою з питань бюджету і бюджетних правовідносин Обґрунтовувати ефективність побудови бюджетної системи України у контексті світового досвіду

1	2
Здатність оцінювати показники формування і виконання бюджетів, діагностувати тенденції розвитку бюджетної системи	Аналізувати та визначати обґрунтовані межі бюджетного дефіциту, ефективні джерела фінансування бюджету Обчислювати належні обсяги трансфертів, оцінювати фінансовий потенціал адміністративно-територіальних одиниць Оцінювати склад і структуру доходів бюджету, визначати резерви їх зростання Аналізувати показники видаткової частини бюджету, визначати напрями ефективного витрачання бюджетних коштів Визначати та обґрунтовувати оптимальні межі державного та гарантованого державою боргу, оцінювати рівень бюджетної та боргової безпеки
Здатність до планування заходів із підвищення ефективності використання бюджетних коштів	Визначати обсяги потенційної державної підтримки галузей економіки за відповідними бюджетними програмами Аналізувати склад і структуру бюджетних видатків на соціальну сферу, визначати обсяги державної соціальної допомоги за різними напрямками Визначати рівень обґрунтованості та достатності видатків на оборону й управління

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Сутність і призначення бюджету. Основи бюджетного устрою

Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави

1.1. Сутність бюджету та його функції.

Походження бюджету. Бюджет як економічна категорія, як правова категорія. Бюджет за матеріальним змістом, за організаційною структурою, за формою. Визначення та характеристика функцій бюджету. Розподільна і контрольна функції.

1.2. Призначення та роль бюджету.

Обґрунтування призначення бюджету. Об'єктивна необхідність концентрації фінансових ресурсів державою. Масштаби централізації фінансових ресурсів, її форми і методи. Роль бюджету у різних державах. Значення бюджету у регулюванні соціально-економічних процесів.

1.3. Бюджетна політика: сутність та основні завдання.

Сутність і призначення бюджетної політики. Складові бюджетної політики: бюджетна стратегія і бюджетна тактика, їх сутність і характеристика. Особливості формування основних засад бюджетної політики в умовах України. Визначення та аналіз основних завдань бюджетної політики на найближчу, середньо- та довгострокову перспективу.

1.4. Бюджетний механізм та його складові.

Сутність бюджетного механізму як невід'ємної складової фінансового механізму, його призначення та структура. Роль бюджетного механізму в регулюванні економічних і соціальних процесів у державі.

Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави

2.1. Правовий характер бюджету як фінансового плану. Склад бюджетного законодавства.

Склад і структура зведеного балансу фінансових ресурсів. Місце бюджету в системі фінансових планів. Нормативно-правові документи, що здійснюють регулювання бюджетних відносин.

2.2. Загальна характеристика доходів і видатків бюджету.

Основні характеристики бюджету: надходження та витрати, доходи та видатки, бюджетний дефіцит (профіцит). Склад доходної та видаткової частин державного бюджету. Складові частини бюджету: загальний та спеціальний фонди.

2.3. Поняття бюджетної класифікації.

Сутність бюджетної класифікації, її призначення. Складові частини бюджетної класифікації. Класифікація доходів, видатків і кредитування, фінансування, боргу.

Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування

3.1. Основні підходи до оцінювання можливих станів бюджету. Бюджетний дефіцит та бюджетний профіцит.

Оцінювання бюджетного дефіциту, бюджетного профіциту та бюджетного балансу. Ставлення науковців до проблеми бюджетного дефіциту. Дослідження та аналіз концепцій Дж. М. Кейнса, Е. Хансена, Абба Лернера.

3.2. Методи обліку та показники бюджетного дефіциту.

Основні підходи до визначення бюджетного дефіциту. Абсолютні та відносні показники бюджетного дефіциту та порядок їх обчислення. Порядок урахування операцій повернення та надання кредитів під час визначення бюджетного сальдо.

3.3. Види бюджетного дефіциту та причини його виникнення.

Класифікація бюджетного дефіциту. Причини виникнення та існування бюджетного дефіциту.

3.4. Джерела фінансування бюджетного дефіциту. Особливості затвердження бюджетів із дефіцитом та профіцитом.

Характеристика джерел фінансування бюджетного дефіциту. Умови та порядок затвердження Державного та місцевих бюджетів із дефіцитом та профіцитом. Склад надходжень від приватизації як джерела фінансування дефіциту державного бюджету.

Тема 4. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України

4.1. Основи бюджетного устрою в Україні.

Загальні засади побудови бюджетної системи. Принципи, на яких ґрунтується бюджетна система України та їх сутність. Базові засади розмежування доходів і видатків між бюджетами. Основи організації взаємовідносин між бюджетами.

4.2. Бюджетна система України та її складові.

Бюджетна система України та її сутність. Види бюджетів в Україні. Місцеві бюджети, бюджети місцевого самоврядування. Зведений бюджет, його призначення.

4.3. Бюджетний процес і бюджетні процедури.

Сутність бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу та їх повноваження. Стадії бюджетного процесу на загальнодержавному та місцевому рівнях. Загальні засади складання проекту Державного та місцевих бюджетів. Основи виконання бюджету за доходами і видатками. Звітність про виконання бюджетів. Контроль за формуванням і використанням коштів бюджетів.

Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання

5.1. Система фінансового вирівнювання та міжбюджетні відносини в Україні.

Сутність та причини виникнення горизонтальних і вертикальних фіскальних

дисбалансів. Економічна сутність міжбюджетних відносин та мета їх регулювання.

5.2. Міжбюджетні трансферти та їх види.

Поняття про міжбюджетні трансферти, їх види. Базова та реверсна дотації, субвенції, додаткові дотації.

5.3. Порядок та умови призначення та надання окремих видів міжбюджетних трансфертів.

Основні засади призначення та порядок надання міжбюджетних трансфертів. Фінансові нормативи бюджетної забезпеченості, коригуючі коефіцієнти до них. Індекс податкоспроможності місцевого бюджету. Порядок перерахування міжбюджетних трансфертів.

Змістовий модуль 2

Система доходів і видатків Державного та місцевих бюджетів

Тема 6. Система доходів бюджету

6.1. Сутність доходів бюджету та їх класифікація.

Економічний зміст і методи формування доходів бюджету. Джерела доходів бюджету, ВВП як основа доходної бази бюджету. Класифікація доходів.

6.2. Склад і характеристика доходів Державного бюджету.

Склад, структура і динаміка доходів державного бюджету. Доходи загального і спеціального фондів. Правове регулювання формування доходної бази бюджету. Форми і методи мобілізації доходів бюджету. Податкові методи формування доходів бюджету. Функціональне призначення і характеристика різних видів податків у формуванні доходів бюджету. Неподаткові доходи бюджету. Доходи від операцій з капіталом. Трансферти. Аналіз доходів державного бюджету.

6.3. Склад і характеристика доходів місцевих бюджетів.

Доходи місцевих бюджетів, джерела їх формування. Склад і структура доходів загального і спеціального фондів відповідних місцевих бюджетів: обласних, районних бюджетів, бюджетів міст обласного значення, бюджетів сіл, селищ і міст районного значення. Аналіз доходів місцевих бюджетів.

Тема 7. Система видатків бюджету

7.1. Економічний зміст та класифікація видатків бюджету.

Економічний зміст видатків бюджету. Функції держави, їх вплив на склад і структуру видатків бюджету. Роль видатків бюджету у фінансовому забезпеченні потреб соціально-економічного розвитку. Функціональна, економічна, відомча, програмна класифікація видатків. Якісна і кількісна характеристика видатків. Класифікація видатків бюджету. Поточні бюджетні видатки і видатки розвитку.

7.2. Склад і характеристика видатків Державного бюджету.

Склад і динаміка видатків Державного бюджету. Склад видатків загального та спеціального фондів. Взаємозв'язок видатків і доходів бюджету. Структура видатків бюджету. Принципи розподілу видатків між бюджетами.

7.3. Склад і характеристика видатків місцевих бюджетів.

Склад видатків місцевих бюджетів. Структура видатків бюджету. Розмежування видатків між бюджетами. Видатки загального та спеціального фондів відповідних місцевих бюджетів: обласних, районних бюджетів, бюджетів міст обласного значення, бюджетів сіл, селищ і міст районного значення. Аналіз видатків місцевих бюджетів.

7.4. Форми бюджетного фінансування.

Характеристика форм бюджетного фінансування. Кошторисне фінансування, бюджетні кредити, бюджетні інвестиції, державні трансферти. Порядок та особливості кошторисного фінансування як основної форма здійснення видатків із бюджету.

Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку

8.1. Видатки бюджету на економічну діяльність.

Склад і структура видатків бюджету на економічну діяльність держави. Нормативні документи, що визначають пріоритетні напрями бюджетних видатків на розвиток економіки. Видатки на економічну діяльність відповідно до функціональної класифікації видатків. Розмежування видатків на економічну діяльність між бюджетами. Особливості фінансування видатків на розвиток окремих галузей економіки: транспортної, вугільної, нафтогазової, сільськогосподарської тощо. Характеристика державних програм розвитку окремих галузей економіки.

8.2. Видатки бюджету на науку.

Видатки бюджету на науку, джерела фінансування пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок. Склад і структура видатків бюджету на науку.

Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу

9.1. Склад видатків на соціальний захист населення і соціальну сферу.

Суть та основні напрями соціального захисту в Україні. Склад видатків на соціальну сферу.

9.2. Соціальні виплати та гарантії, що фінансуються за рахунок коштів бюджету.

Склад і структура видатків бюджету на соціальний захист і соціальне забезпечення. Розмежування видатків між бюджетами на соціальний захист і соціальне забезпечення. Порядок призначення та виплати основних видів державної соціальної допомоги.

9.3. Фінансове забезпечення видатків на освіту.

Порядок та основні засади фінансування освіти в Україні. Склад і структура видатків бюджету на освіту. Розмежування видатків між бюджетами на освіту.

9.4. Фінансове забезпечення видатків на культуру та мистецтво.

Порядок та основні засади фінансування видатків на культуру та мистецтво в Україні. Склад і структура видатків бюджету на культуру та мистецтво. Розмежування видатків між бюджетами на культуру та мистецтво.

9.5. Фінансове забезпечення видатків на засоби масової інформації, фізичну культуру та спорт.

Порядок та основні засади фінансування видатків на засоби масової інформації, фізичну культуру та спорт в Україні. Склад і структура видатків бюджету на засоби масової інформації, фізичну культуру та спорт. Розмежування видатків між бюджетами на засоби масової інформації, фізичну культуру та спорт.

Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління

10.1. Видатки бюджету на оборону.

Характеристика основних нормативних документів, якими урегульовані базові засади оборони України. Основні напрями витрачання коштів у частині військової та цивільної оборони. Склад державного резерву, особливості його формування і використання.

10.2. Видатки бюджету на управління.

Склад видатків на управління. Особливості фінансування видатків на державне управління, міжнародну діяльність, громадський порядок та безпеку. Порядок розмежування видатків на управління між бюджетами.

Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу

11.1. Економічна сутність і функції державного (місцевого) боргу. Державні (місцеві) запозичення та гарантії.

Поняття про державний (місцевий) та гарантований державою (місцевою владою) борг. Функції державного боргу. Порядок надання державних та місцевих гарантій.

11.2. Стан, структура та динаміка Державного та гарантованого державою боргу.

Показники Державного та гарантованого державою боргу. Державний борг в аспекті валют погашення, державний борг за видами відсоткових ставок.

11.3. Управління боргом та оцінювання рівня боргового навантаження.

Суть та етапи управління державним боргом. Видатки бюджету на обслуговування Державного та місцевих боргів. Операції з активного управління боргом. Індикатори боргової безпеки держави.

Перелік практичних (семінарських) / лабораторних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів та їх зацікавленість процесом і результатами навчальної праці забезпечується не окремими фрагментарними заходами, а якісною організацією всіх компонентів навчального процесу.

Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів при викладанні дисципліни "Бюджетна система" пов'язана, насамперед, із новими формами, методами та засобами навчання, що отримали назву «активних». Серед них: ділова гра («Формування бюджету місцевого самоврядування»), проблемні лекції (за темами: «Взаємозв'язок бюджету і соціально-економічних процесів», «Форми фінансування видатків на економічну діяльність»); міні-лекції (за темами: «Взаємозв'язок бюджету з планом економічного і соціального розвитку», «Фінансування національної оборони» метод проектів (за темою «Видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення громадян»); мозкові атаки (за питаннями: «Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності територій», «Розмежування видатків між бюджетами», семінари-дискусії (за питанням «Взаємовідносини між окремими ланками бюджетної системи», робота в малих групах та презентації (за темою «Складання кошторису бюджетної установи»), метод Дельфі (за питанням «Оцінювання боргової безпеки держави»

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення, вмінні працювати у команді та ухвалювати колективні рішення; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські та практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних та семінарських і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену,

відповідно до графіку навчального процесу.

Контрольні заходи під час поточного контролю здійснюються у таких формах: усне опитування, активна робота в групах, контрольна робота на лекції, контрольна робота на практичному занятті, перевірка результатів самостійної роботи студентів, колоквіум.

Максимальна оцінка за кожним контрольним заходом становить 10 балів.

Оцінювання знань студента під час усного опитування проводиться за такими критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії питань, що розглядаються; наявність логіки, структурованості, науковості стилю викладання матеріалу, вміння обґрунтовувати свою позицію, узагальнювати інформацію.

При оцінюванні результатів активної роботи в групах додатково до критеріїв, що враховують при оцінюванні під час усного опитування, до уваги беруть вміння ефективно розподілити роботу між учасниками групи та вміння презентувати результати роботи.

Критеріями оцінювання самостійної роботи є: здатність проводити критичне та незалежне оцінювання певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; самостійність виконання роботи; оформлення роботи.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.

Контрольна робота на лекції включає 5 теоретичних питань, які містять як питання, розглянуті на лекціях та семінарських заняттях, так і самостійно опрацьовані студентами у рамках самостійної роботи над дисципліною. Максимальний бал, який можна отримати за надану відповідь по кожному з питань, складає 2 бали. При оцінюванні відповідей застосовують критерії, які беруть до уваги за контрольним заходом «усне опитування».

Контрольна робота на практичному занятті включає 5 завдань, які містять як завдання, розглянуті на практичних заняттях, так і завдання, які виносилися для самостійного виконання у рамках самостійної роботи над дисципліною. Максимальний бал, який можна отримати за кожне із завдань, складає 2 бали. При оцінюванні завдань враховують коректність виконання часткових розрахунків, подання необхідних формул та коректність їх застосування, дотримання ходу виконання завдання, коректність підсумкового результату, обґрунтованість висновків. Правильне виконання усіх дій дозволяє отримати максимальну оцінку за завдання, відсутність тієї або іншої дії, допущені помилки знижує кількість балів.

Колоквіум включає одне теоретичне питання дискусійного характеру та два практичних завдання. Максимальний бал, який можна отримати за теоретичне питання, становить 4 бали, за кожне із практичних завдань – по 3 бали. При оцінюванні відповідей на теоретичне питання застосовують критерії, які беруть до уваги за контрольним заходом «усне опитування». При оцінюванні практичних завдань застосовують критерії, які беруть до уваги за контрольним заходом «контрольна робота на практичному занятті».

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожний екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій (два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Максимальний бал за стереотипне завдання становить 6 балів, за діагностичне – 8 балів, за евристичне завдання – 12 балів. При оцінюванні результатів виконання завдань беруть до уваги коректність виконання часткових розрахунків, подання необхідних формул та коректність їх застосування, дотримання ходу виконання завдання, коректність підсумкового результату, обґрунтованість висновків. Правильне виконання усіх дій дозволяє отримати максимальну оцінку за завдання, відсутність тієї або іншої дії, допущені помилки знижує кількість балів.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E	незадовільно	не зараховано
35 – 59	FX		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мах бал	
1	2	3	4	
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція. Сутність, призначення і роль бюджету держави.	робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Призначення та роль бюджету»	робота на практичному занятті	

1	2	3	4
	<i>Самостійна робота</i>		
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	1. Становлення бюджетних відносин в окремих країнах	перевірка домашнього завдання
		2. Бюджетна історія України	перевірка домашнього завдання
Тема 2.	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція	Лекція. Бюджет як основний фінансовий план держави.	робота на лекції
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Бюджетне законодавство України»	робота на практичному занятті
	<i>Самостійна робота</i>		
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	1. Законодавча і нормативна база функціонування бюджетної системи	перевірка домашнього завдання
		2. Правове регулювання бюджетних відносин Конституцією України	перевірка домашнього завдання
		3. Правове регулювання бюджетних відносин Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні»	перевірка домашнього завдання
Тема 3.	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція	Лекція. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування	робота на лекції
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Показники бюджетного дефіциту»	робота на практичному занятті

1	2	3	4	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	1. Проблеми дефіциту бюджету: зарубіжний досвід	перевірка домашнього завдання	
		2. Надходження від приватизації як джерело фінансування бюджетного дефіциту	перевірка домашнього завдання	
Тема 4.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України.	робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Бюджетний процес і бюджетні процедури»	перевірка результатів самостійної роботи	10
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	1. Учасники бюджетного процесу та їх повноваження	перевірка домашнього завдання	
	2. Бюджетна декларація	перевірка домашнього завдання		
Тема 5.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання.	робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Фінансове вирівнювання та міжбюджетні відносини»	активна робота в групах	10
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	1. Проблеми системи міжбюджетних відносин в Україні	перевірка домашнього завдання		
	2. Світова практика міжбюджетних відносин	перевірка домашнього завдання		

1	2	3	4	
Тема 6.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція. Система доходів бюджету.	робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Доходи Державного та місцевих бюджетів»	усне опитування	10
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	1. Неподаткові надходження в системі доходів бюджету	перевірка домашнього завдання	
2. Власні надходження бюджетних установ в системі доходів бюджету		перевірка домашнього завдання		
Тема 7.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція. Система видатків бюджету.	Контрольна робота	10
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Видатки Державного та місцевих бюджетів»	робота на практичному занятті	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	1. Класифікації видатків бюджету	перевірка домашнього завдання	
2. Розпорядники бюджетних коштів, їх права та обов'язки		перевірка домашнього завдання		
Тема 8.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку.	робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Інвестиційна діяльність держави»	контрольна робота	10

1	2	3	4	
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	1. Пріоритетні напрями розвитку науки і техніки	перевірка домашнього завдання	
		2. Державна бюджетна підтримка сільськогосподарської галузі	перевірка домашнього завдання	
Аудиторна робота				
Тема 9.	Лекція	Лекція. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу.	робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Фінансування соціальної сфери за кошти бюджету»	робота на практичному занятті	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	1. Законодавство, що визначає порядок призначення та надання окремих видів соціальної допомоги	перевірка домашнього завдання	
2. Розмежування видатків на соціальний захист населення і соціальну сферу між бюджетами		перевірка домашнього завдання		
Аудиторна робота				
Тема 10.	Лекція	Лекція. Видатки бюджету на оборону та управління.	Колоквіум	10
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Фінансування бюджетних видатків на оборону та управління»	робота на практичному занятті	

1	2	3	4	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	1. Структура видатків бюджету на управління 2. Витрати на національну оборону: досвід зарубіжних країн	перевірка домашнього завдання перевірка домашнього завдання	
Тема 11.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу.	робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Управління боргом та оцінювання рівня боргового навантаження»	робота на практичному занятті	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	1. Запозичення місцевих бюджетів 2. Наслідки неплатоспроможності держави	перевірка домашнього завдання перевірка домашнього завдання	
Іспит			40	

Рекомендована література

Основна:

1. Бюджетна система : підручник / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 624 с.
2. Бюджетна система [Електронний ресурс] : підручник / С. В. Юшко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 383 с.
3. Бюджетний кодекс України : Закон України № 2456-VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
4. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Юшко С. В. Практикум із бюджетної системи [Електронний ресурс] : навч. посіб. / С. В. Юшко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 187 с.

Додаткова:

6. Бюджетна система. Методичні рекомендації до практичних завдань та лабораторних робіт для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / укл. С.В. Юшко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 79 с.

7. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / кол. авторів [заг. редакція, передмова Ф. О. Ярошенка]. – К. : Зовнішня торгівля ; УДУФМТ, 2010. – 592 с.

8. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн : навч. посібн. / Ю. В. Пасічник – К. : Знання-Прес, 2006. – 607 с.

9. Управління державним бюджетом України : підручник / колектив авторів [за заг. ред. М. Я. Азарова]. – К. : Міністерство фінансів України, 2010.

10. Федосов В. М. Бюджетна система: підручник / В. М. Федосов. – К., 2012.

11. Юшко С. В. Бюджетний менеджмент: формування компетентностей на основі тренінгу : навчальний посібник : [Електронне видання] / С. В. Юшко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 255 с.

12. Юшко С.В. Доходи бюджету: оцінка стану та перспектив формування : монографія / С.В. Юшко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 189 с.

Інформаційні ресурси:

13. Дані офіційного веб-сайта Державної казначейської служби України. – Режим доступу : <http://treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.

14. Дані офіційного веб-сайта Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

15. Дані офіційного веб-сайта Міністерства фінансів України. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=325755.

16. Дані офіційного веб-сайта Світового банку. Режим доступу : <http://www.worldbank.org>.

17. Дані офіційного веб-сайта статистичної служби Європейського Союзу. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat>.

18. Юшко С.В. Бюджетна система: методичне забезпечення навчальної дисципліни [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=2218>.